

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการวิจัยระบบเกษตรแบบมีส่วนร่วมบนฐานทุนท้องถิ่น
ในชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่น
Participatory Action Research (PAR) on Agricultural Systems
in the Opium-based Cultivation Community

แผนงานการวิจัย: ระบบเกษตรนิเวศพื้นที่สูงและการวิจัยเชิงพื้นที่

โดย

ณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ และคณะ

สนับสนุนทุนวิจัยโดยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการวิจัยระบบเกษตรแบบมีส่วนร่วมบนฐานทุนท้องถิ่น ในชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่น Participatory Action Research (PAR) on Agricultural Systems in the Opium-based Cultivation Community

แผนงานการวิจัย: ระบบเกษตรนิเวศพื้นที่สูงและการวิจัยเชิงพื้นที่

โดย

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. นางสาวณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
2. นางสาวเกษราภร ศรีจันทร์	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
3. นางสาวอัจฉรา ภาวศุทธิ์	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
4. นายพัฒนา มงคลวาท	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
5. นายสิทธิเดช ร้อยกรอง	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
6. นางสาวจุไรรัตน์ ฝอยถาวร	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
7. นางสาววิรุทธิ์ แสงท้าว	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
8. นายธีรพล จีรโรจน์อาภา	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
9. นายธัณธรณ์ ก่อนเสียงสังข์	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
10. นายปวิพล ท่ออิ	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
11. นายวิศิษฐ์ ยศยิ่งอภิราม	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย โครงการวิจัยระบบเกษตรแบบมีส่วนร่วมบนฐานทุนท้องถิ่นในชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ เกษตรกรและผู้นำชุมชนห้วยบ้านขุนตื้นน้อย ห้วยบ้านปิพอ ห้วยบ้านเลอะกรา และห้วยบ้านบราโกร หัวหน้าและเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านขุนตื้นน้อย ตำบลแม่ตืน อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้ความร่วมมือและช่วยอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย ขอขอบคุณคณบดีนักวิจัยที่ร่วมดำเนินงานวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (ส่วนกลาง) ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่งไม่ได้เอ่ยนาม ที่ได้ร่วมดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้เป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ
กุมภาพันธ์ 2563

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ชื่อ-สกุล นางสาวณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ
ตำแหน่ง นักวิจัย
หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 0-5332-8496 ต่อ 3201 / 0-5332-8494
Email: natthawan04@gmail.com

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวเกษราภร ศรีจันทร์
ตำแหน่ง นักวิจัย
หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 0-5332-8496 ต่อ 3201 / 0-5332-8494
Email: kesaraporns@hrdi.or.th

ชื่อ-สกุล นางสาวอัจฉรา ภาวศุทธิ์
ตำแหน่ง นักวิจัย
หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 0-5332-8496 ต่อ 3204 / 0-5332-8494
Email: acrpwst@gmail.com

ชื่อ-สกุล นายพัฒนา มงคลวาท
ตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนบนต้นน้อย
หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 0-5332-8496 ต่อ 3515 / 0-5332-8494
Email: lemon_yod@hotmail.com

ชื่อ-สกุล นายสิทธิเดช ร้อยกรอง
 ตำแหน่ง นักวิจัย
 หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
 ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
 โทรศัพท์ 0-5332-8496 ต่อ 3203/ 0-5332-8494
 Email: sithidechr@hrdi.or.th

ชื่อ-สกุล นางสาวจุไรรัตน์ ฝอยถาวร
 ตำแหน่ง นักวิจัย
 หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
 ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
 โทรศัพท์ 0-5332-8496 ต่อ 3403 / 0-5332-8494
 Email: ju_soil@hotmail.com

ชื่อ-สกุล นางสาววิรุติ แสงท้าว
 ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่โครงการ
 หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
 ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
 โทรศัพท์ 0-5332-8496 ต่อ 3201 / 0-5332-8494
 Email: kingopoviolet@gmail.com

ชื่อ-สกุล นายธีรพล จีโรจน์อาภา
 ตำแหน่ง ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านขุนตื้นน้อย
 หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
 ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
 โทรศัพท์ 0-5332-8497 ต่อ 3515/ 0-5332-8494

ชื่อ-สกุล นายธันธรณ์ ก่อนเสียงสังข์
 ตำแหน่ง ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านขุนตื้นน้อย
 หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
 ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
 โทรศัพท์ 0-5332-8497 ต่อ 3515/ 0-5332-8494

ชื่อ-สกุล นายปฏิพล ท่ออิ
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่โครงการวิจัยในพื้นที่ โครงการวิจัยระบบเกษตรแบบมีส่วนร่วม
บนฐานทุนท้องถิ่นในชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่น
หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

ชื่อ-สกุล นายวิศิษฐ์ ยศยิ่งอภิราม
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่โครงการวิจัยในพื้นที่ โครงการวิจัยระบบเกษตรแบบมีส่วนร่วม
บนฐานทุนท้องถิ่นในชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่น
หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

สารบัญเรื่อง

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
คณะผู้วิจัย	ข
สารบัญเรื่อง	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทคัดย่อ	ฉ
บทที่ 1 บทนำและวัตถุประสงค์	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
2.1 ศาสตร์พระราชานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9	5
2.2 แนวคิดเชิงระบบ	6
2.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)	10
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้	12
2.5 แมลงศัตรูข้าวนาและวิธีการป้องกันกำจัด	13
2.6 นิเวศวิศวกรรม (Ecological Engineering)	22
2.7 ศักยภาพการแข่งขันของกาแฟอาราบิก้าที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม	23
2.8 หลักการและความหมายในการผลิตเกษตรอินทรีย์	24
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	27
3.1 วิธีการวิจัย	27
3.2 สถานที่ดำเนินงานวิจัย	30

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	31
4.1 การศึกษาวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสานของเกษตรกร เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวนาบนพื้นที่สูง	31
4.2 การศึกษาวิธีการบำรุงดินในแปลงปลูกกาแฟอราบิก้าในระบบอินทรีย์	66
4.3 การทดสอบเทคโนโลยีพืชทางเลือกเพื่อสร้างรายได้ที่เหมาะสมกับพื้นที่	90
4.4 การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร	92
4.5 การจัดงานถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกไม้ผลทางเลือกที่เหมาะสม กับพื้นที่	96
บทที่ 5 สรุปผลการทดลอง	104
เอกสารอ้างอิง	106

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การเปรียบเทียบการวิจัยทางวิชาการและการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม	11
2 ชนิดแมลงศัตรูพืช ลักษณะการเข้าทำลาย อาการต้นข้าวที่ถูกทำลาย และการป้องกันกำจัด ในระยะต้นกล้า	14
3 ชนิดแมลงศัตรูพืช ลักษณะการเข้าทำลาย อาการต้นข้าวที่ถูกทำลาย และการป้องกันกำจัด ในระยะแตกกอ	15
4 ชนิดแมลงศัตรูพืช ลักษณะการเข้าทำลาย อาการต้นข้าวที่ถูกทำลาย และการป้องกันกำจัด ในระยะออกรวง	18
5 การจัดระดับการจัดการแมลงศัตรูพืชที่วิกฤต การจัดการ และช่วงเวลาที่เกิดขึ้น	19
6 ปัจจัยการผลิตที่ใช้เป็นปุ๋ยหรือสารปรับดิน	25
7 รายชื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทดสอบวิธีการจัดการแมลงศัตรูข้าวนาแบบผสมผสานปีที่ 1 (พ.ศ. 2561) พันธุ์ข้าวที่ปลูกทดสอบ วันเพาะกล้า วันปลูกทดสอบ และอายุต้นกล้า (วัน)	32
8 ระยะเวลาเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 1 (พ.ศ. 2561)	33
9 ชนิดและจำนวนเฉลี่ยต่อกอของประชากรแมลงศัตรูข้าวนาที่สำรวจพบในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 1 (พ.ศ. 2561) แต่ระยะการเจริญเติบโต	35
10 ชนิดและจำนวนเฉลี่ยต่อกอของประชากรแมลงศัตรูธรรมชาติที่สำรวจพบในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 1 (พ.ศ. 2561) แต่ระยะการเจริญเติบโต	36
11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ต่อองค์ประกอบผลผลิตข้าวนาพันธุ์บือชะสอ 1	39
12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ต่อองค์ประกอบผลผลิตข้าวนาพันธุ์บือชะสอ 4	40
13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ต่อองค์ประกอบผลผลิตข้าวนาพันธุ์แม่ัว	41
14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ต่อองค์ประกอบผลผลิตข้าวนาพันธุ์บือวาเงาะ	42
15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ต่อองค์ประกอบผลผลิตข้าวนาพันธุ์ข้าวเจ้าน้อย	43
16 ผลผลิตข้าวนาจากแปลงทดสอบวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชข้าวนาแบบเดิมของเกษตรกรเปรียบเทียบกับแปลงทดสอบวิธีการจัดการศัตรูข้าวนาแบบผสมผสาน (IPM)	44

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	สรุปข้อดีและข้อเสียของวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน	45
18	รายชื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทดสอบวิธีการจัดการแมลงศัตรูข้าวนาแบบผสมผสานปีที่ 2 (พ.ศ. 2562) พันธุ์ข้าวที่ปลูกทดสอบ วันเพาะกล้า วันปลูกทดสอบ และอายุต้นกล้า (วัน)	48
19	ระยะการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 2 (พ.ศ. 2562)	49
20	ชนิดและจำนวนเฉลี่ยต่อกอของประชากรแมลงศัตรูข้าวนาที่สำรวจพบในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 2 (พ.ศ. 2562) แต่ละระยะการเจริญเติบโต	51
21	ชนิดและจำนวนเฉลี่ยต่อกอของประชากรแมลงศัตรูธรรมชาติที่สำรวจพบในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 2 (พ.ศ. 2562) แต่ละระยะการเจริญเติบโต	52
22	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ต่อองค์ประกอบผลผลิตข้าวนาพันธุ์บือชะสอ 4	55
23	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ต่อองค์ประกอบผลผลิตข้าวนาพันธุ์บือแม่ัว	56
24	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ต่อองค์ประกอบผลผลิตข้าวนาพันธุ์บือวาเงาะ	57
25	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ต่อองค์ประกอบผลผลิตข้าวนาพันธุ์ข้าวเจ้าน้อย	58
26	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ต่อองค์ประกอบผลผลิตข้าวนาพันธุ์บือจ่อป่า	59
27	ผลผลิตข้าวนาจากแปลงทดสอบวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชข้าวนาแบบเดิมของเกษตรกรเปรียบเทียบกับวิธีการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ร่วมกับการใช้ชีวภัณฑ์โครงการหลวง และการใช้สมุนไพรท้องถิ่น (บอระเพ็ด)	61
28	ผลการวิเคราะห์คุณภาพกาแฟตัวอย่าง	67
29	ผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางกายภาพ ทางเคมี และโลหะหนัก ของปุ๋ยหมักของเกษตรกร อายุการหมัก 5 เดือน	68
30	ผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางกายภาพ ทางเคมี และโลหะหนัก ของปุ๋ยอินทรีย์การค้า 4 ชนิด	69
31	รายชื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมการศึกษาวิธีการบำรุงดินในการปลูกกาแฟอาราบิก้าระบบอินทรีย์	71

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
32	ผลวิเคราะห์คุณสมบัติของดินในแปลงทดสอบการเกษตรและแปลงทดสอบภายในศูนย์ฯ ขุนตี่น้อย จำนวน 2 ช่วง คือ หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือช่วงออกดอก (ครั้งที่ 1) และช่วงติดผลใกล้เก็บเกี่ยว (ครั้งที่ 2)	72
33	ผลวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในใบกาแพในแปลงทดสอบการเกษตรและแปลงทดสอบภายในศูนย์ฯ ขุนตี่น้อย จำนวน 2 ช่วง คือ หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือช่วงออกดอก (ครั้งที่ 1) และช่วงติดผลใกล้เก็บเกี่ยว (ครั้งที่ 2)	81
34	แปลงเรียนรู้และวิทยาการเกษตรการปลูกไม้ผลโครงการหลวงและไม้ผลพันธุ์การเข้าร่วมกับระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลาดชัน ณ หย่อมบ้านเลอะกรา	105

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	องค์ประกอบหลักของเกษตรนิเวศ	7
2	กรอบแนวคิดการเกษตรกรรมยั่งยืน	9
3	ระยะการเจริญเติบโตของต้นข้าว	33
4	ตัวอย่างแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญและสำรวจพบมากที่สุดตั้งแต่ระยะข้าวแตกกอหรือเดือนสิงหาคมเป็นต้นไป ในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 1 (พ.ศ. 2561)	34
5	ตัวอย่างแมลงศัตรูธรรมชาติที่สำรวจพบมากที่สุดตั้งแต่ระยะข้าวแตกกอหรือเดือนสิงหาคมเป็นต้นไป ในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 1 (พ.ศ. 2561)	35
6	ตัวอย่างแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญและสำรวจพบในระยะเก็บเกี่ยวผลผลิตในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 1 (พ.ศ. 2561)	37
7	ตัวอย่างแมลงศัตรูธรรมชาติที่สำคัญและสำรวจพบในระยะเก็บเกี่ยวผลผลิตในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 1 (พ.ศ. 2561)	37
8	การปลูกทดสอบข้าวตามแผนการทดสอบวิธีการจัดการแมลงศัตรูข้าวแบบผสมผสานร่วมกับเกษตรกร ปีที่ 1 (พ.ศ. 2561)	45
9	การเรียนรู้วิธีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวแบบผสมผสาน ด้วยการติดกับดักกาเหมา การสำรวจประชากรแมลงศัตรูธรรมชาติและแมลงศัตรูข้าว ในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 1 (พ.ศ. 2561)	46
10	การประชุมเพื่อสรุปผล ประเมินผลการเรียนรู้ และวางแผนการทดสอบในฤดูกาลถัดไป ร่วมกับนักพัฒนา สวพส. ที่ประจำการอยู่ในพื้นที่และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทดสอบ	46
11	ตัวอย่างแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญและสำรวจพบมากที่สุดในแต่ละระยะการเจริญเติบโต ในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 2 (พ.ศ. 2562)	50
12	ตัวอย่างแมลงศัตรูธรรมชาติที่สำรวจพบมากที่สุดตั้งแต่ระยะข้าวแตกกอหรือเดือนสิงหาคมเป็นต้นไป ในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 2 (พ.ศ. 2562)	50
13	การไถปรับพื้นที่และเตรียมแปลงสำหรับปลูกข้าวของเกษตรกร	62
14	การปรับคันแปลงให้มีระดับความสูงประมาณ 50 เซนติเมตรตามแผนการทดสอบวิธีการจัดการแมลงศัตรูข้าวแบบผสมผสานร่วมกับเกษตรกร ปีที่ 2 (พ.ศ. 2562)	63
15	การคลุกเมล็ดข้าวด้วยไตรโคเดอร์มา ตามแผนการทดสอบวิธีการจัดการแมลงศัตรูข้าวแบบผสมผสานร่วมกับเกษตรกร ปีที่ 2 (พ.ศ. 2562)	63

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
16	ต้นกล้าข้าวนา (ก) ไม่คลุมเมล็ด หว่านกล้า 25 พฤษภาคม 2562 (ข) คลุมเมล็ดด้วยไตรโคเดอร์มา หว่านกล้า 5 มิถุนายน 2562	63
17	การปลูกทดสอบข้าวนาตามแผนการทดสอบวิธีการจัดการแมลงศัตรูข้าวนาแบบผสมผสานร่วมกับเกษตรกร ปีที่ 2 (พ.ศ. 2562)	63
18	การเรียนรู้วิธีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวนาแบบผสมผสานในแปลงทดสอบของเกษตรกร ปีที่ 2 (พ.ศ. 2562)	64
19	การเก็บเกี่ยวผลผลิตและเก็บข้อมูลองค์ประกอบผลผลิตข้าวนาของเกษตรกร ปีที่ 2 (พ.ศ. 2562)	65
20	การประชุมสรุปผลการทดสอบและประเมินการเรียนรู้/การยอมรับของเกษตรกรปีที่ 2 (พ.ศ. 2562) ร่วมกับนักพัฒนา สวพส. ที่ประจำการในพื้นที่	65
21	การใส่ปุ๋ยบำรุงดินในต้นกาแฟตามแผนการทดสอบ	71
22	การติดผลของพลับในแปลงทดสอบของเกษตรกร	91
23	ต้นอะโวคาโดและการติดผลในแปลงทดสอบของเกษตรกร	91
24	ต้นมะม่วงและการติดผลในแปลงทดสอบของเกษตรกร	91
25	การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับระบบการปลูกพืชผักและไม้ผลด้วยมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น	93
26	การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการปลูกไม้ผลยืนต้นในแปลงขนาดเล็กของชุมชนกะเหรี่ยง ในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์	95